

Kartläggning av europeiska organisationers och EU:s medlemsstaters arbete med jämställdhetsintegrering

NARDIN CRISBI

JÄMI

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Program Jämi – Jämställdhetsintegrering i staten
vid Nationella sekretariatet för genusforskning
Jämi-PM 2009

Förord

Program Jämi – Jämställdhetsintegrering i staten (2008-2010), är ett regeringsuppdrag placerat vid Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet, med uppgift att

- vidareutveckla metoder för jämställdhetsintegrering,
- skapa ett forum för erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering,
- informera om jämställdhetsintegrering, och
- skapa förutsättningar för ett långsiktigt stöd för jämställdhetsintegrering.

En viktig del av Jämis arbete består i att både synliggöra och tillgängliggöra kunskap kring jämställdhetsintegrering. Därför har vi också valt att i olika publikationsformer: rapporter, pm, nyhetsbrev, blogg, men alltid enligt Open Access principen, kommunicera det som på olika vis och med olika aktörer skapas inom Jämi. Vår förhoppning är att det ska bidra till ökad kunskap och ett intensivare samtal kring jämställdhetsintegrering.

Denna publikation ingår i Jämis serie av promemorier som vi kallar för Jämi-PM. Här publicerar vi mindre omfattande undersökningar.

I Kartläggning av europeiska organisationers och EU:s medlemsstaters arbete med jämställdhetsintegrering har Nardin Crisbi gjort en översiktlig kartläggning av arbetet med jämställdhetsintegrering i mellanstatliga organisationer såsom Europeiska unionen (EU) och Europarådet samt EU-medlemsstaters arbete med jämställdhetsintegrering (utom Sverige). Översikten är en del i Jämis arbete med omvärldsbevakning och Jämis arbete med att samla och synliggöra kunskap kring jämställdhetsintegrering. Det är vår förhoppning att översikten kan fungera som en kunskapsbas i arbetet med jämställdhetsintegrering och därmed bidra till att skapa förutsättningar för ett långsiktigt stöd.

Annika Olsson
Programansvarig

Innehåll

Inledning.....	5
Avgränsning och urval av länder	5
Avgränsning och urval av mellanstatliga organisationer	6
Källor	6
Disposition	7
Mellanstatliga organisationer.....	6
Nordiska samarbetet.....	6
Nordiska ministerrådet	6
Samarbetsprogram för jämställdhetsarbetet	6
NIKK.....	6
Nordiska rådet	6
Europeiska unionen.....	8
Europaparlamentet	7
Europeiska kommissionen	8
Europeiska unionens råd (ministerrådet)	11
EU-myndigheterna	12
EU-finansierade program med jämställdhetsinsatser	15
De nordiska länderna Island och Norge	16
Island.....	16
Norge	16
EU:s medlemsstater	16
Belgien	17
Bulgarien.....	17
Estland	17
Cypern	17
Danmark	18
Finland.....	18
Frankrike	19
Grekland	19
Irland	20
Italien.....	20
Lettland.....	20
Litauen.....	20
Luxemburg.....	21
Malta	21
Nederländerna	21

Polen	20
Portugal	20
Slovakien.....	23
Slovenien.....	23
Spanien	24
Storbritannien	24
Tjeckien	24
Tyskland	23
Ungern	24
Österrike	24
Andra europeiska organisationer och nätverk	25
Europeiska föreningar eller nätverk organiserade utifrån yrkesgrupper och som fokuserar på kvinnors arbetsvillkor	25
Internationellt, övrigt	31
SIDA	
Europarådets styrkommitté	
OECD	
FN:s kvinnokommission CSW	
FN:s konvention för avskaffandet av alla slags diskriminering av kvinnor CEDAW	
FN:s Pekingplattform	
FN:s Millenniemål 3	
UNIFEM	
UNDP	
FAO	
UNFPA	
UNHCR	
UNICEF	
UNESCO	
OHCHR	
WHO	
Världsbanken	

Inledning

Syftet med denna kartläggning är att översiktligt presentera arbetet med jämställdhetsintegrering i mellanstatliga organisationer såsom Europeiska unionen (EU) och Europarådet samt EU-medlemsstaters arbete med jämställdhetsintegrering (utom Sverige).

Kartläggningen tas fram i enlighet med Jämis uppdrag om att ta del av kunskap om hur arbetet med jämställdhetsintegrering bedrivs i främst Europeiska unionen och andra internationella organ. Kartläggningen fokuserar på Europeiska unionen.

Arbetet med jämställdhetsintegrering för både mellanstatliga organisationer och EU:s medlemsstater beskrivs enligt följande punkter i den mån informationen är tillgänglig:

- Ansvarig avdelning på den mellanstatliga organisationen eller i medlemsstaters fall departement och underliggande enheter.
- Ställningstagande till jämställdhetsintegrering i form av princip- eller styrdokument, deklARATIONER och liknande.
- Eventuell stödfunktion för jämställdhetsintegrering.

När det gäller medlemsländerna beskrivs endast regeringskansliers arbete. Belgien, Tyskland och Österrike är federala stater. I samtliga tre fallen kommer endast den federala organisationen för arbetet med jämställdhet och jämställdhetsintegrering att beskrivas.

Beskrivningen av arbetet med jämställdhetsintegrering görs i denna kartläggning utifrån organisationens eller medlemsstatens presentation på deras webbplats. I avsnittet *Källor* redogörs för andra sammanställningar över EU och dess medlemsstaters arbete med jämställdhet eller jämställdhetsintegrering. Den senaste källan är från 2007 och den tidigaste är från 2000. För att underlätta läsandet av texten som innehåller ett flertal länkar, så har ord som är kopplade till en viss länk markerats med understrykning.

Organisationerna har i de flesta fall information på engelska och i EU:s fall förekommer även information på svenska. De språk varpå medlemsstaterna kommunicerar på varierar, liksom vilken typ av information som finns att finna på det använda språket. Även om information finns på engelska är den inte alltid tillräcklig för att bistå med nödvändig information om landets eller organisationens arbete med jämställdhetsintegrering.

Avgränsning och urval av länder

I Jämis uppdrag ingår bl.a. att informera om jämställdhetsintegrering, att bidra till fora för erfarenhetsutbyte kring jämställdhetsintegrering samt att utveckla metoder för jämställdhetsintegrering. Det arbete som pågår inom mellanstatliga organisationer och EU:s medlemsstater i form av styrdokument och handledningar kan fungera som en kunskapsbas kring vad som fungerar, vad som kan utvecklas och vad som inte behöver förändras när det gäller arbetet med jämställdhetsintegrering.

Både EU och de nordiska samarbetsorganen har valt jämställdhetsintegrering som en strategi i sina verksamheter. Därmed avgränsas landspresentationen till endast de nordiska länderna och EU:s medlemsstater.

De sökord som använts på engelska är: gender mainstreaming, gender, gender equality, equal opportunities, gender mainstreaming, women's rights, mainstreaming (då några språk bara valt

att översätta ”gender”), equality (det mest använda ordet på de engelskspråkiga sidorna som leder vidare till jämställdhet och jämställdhetsintegrering).

De sökord som använts på svenska är: jämställdhet, lika rättigheter för kvinnor och män, kvinnors rättigheter, jämställdhet mellan kvinnor och män, jämställdhetsintegrering, integrering av jämställdhetsperspektivet.

De sökord som använts på franska är: gender mainstreaming, intégration de la dimension/de la perspective du genre, approche intégrée du genre, les droits de la femme, égalité des chances.

Avgränsning och urval av mellanstatliga organisationer

Avgränsningen av de mellanstatliga organisationerna är gjord på grundval av att organisationerna samlar sina respektive ministrar inom olika arbets- eller temaområden. Detta görs inom ramen för de nordiska samarbetsorganen och EU.

Utöver dessa presenteras europeiska nätverk och organisationer främst inom EU-området, vilka arbetar med jämställdhet och jämställdhetsintegrering. Här ingår även organisationer för olika yrken samt forskning och utbildning. Listan bygger på en genomgång av större centrala organisationers webplatser och gör inget anspråk på att vara en total kartläggning av samtliga europeiska organisationer med koppling till jämställdhet.

Källor

Källorna finns inbäddade i texten. På webbplatsen kommer dessa att vara i form av hyperlänk.

Informationen har främst hämtats från respektive organisations och lands officiella webbplats. Utöver dessa, har följande källor använts som utgångspunkt:

EU-projektet om jämställdhetsintegrering: Med Sverige som projektägare och samarbetsparterna Finland, Portugal och Litauen pågick *Gender mainstreaming in the EU Member States* (<http://www.regeringen.se/sb/d/3267/a/61275>) under december 2005 till januari 2007. Projektet finansierades av EU:s ramprogram för jämställdhet. En viktig del av projektet var enkäten till kommissionens högnivågrupp för jämställdhetsintegrering. Enkäten (avsnitt 3 i rapporten, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/07/48/23/1b517354.pdf>) innehöll bl.a. frågor om hur länderna organiserade arbetet med jämställdhetsintegrering på regeringsnivå. Enkäten skickades till dåvarande 25 medlemsstater. Hälften av staterna bedömdes ha någon form av stöd i jämställdhetsintegrering. Hänvisningar till denna källa görs enligt dess engelska namn: *Gender mainstreaming in EU Member States*.

Europeiska kommissionens kartläggning av 30 europeiska staters sysselsättningspolicies.

Denna bok finns att beställa via alternativt ladda ned från

http://bookshop.europa.eu/eubookshop/bookmarks.action?target=EUB:NOTICE:KE8107103:EN:HTML&request_locale=EN.

GenderNet (<http://www.gendernet.at/opencms/opencms/gnet/de/>) är en viktig webbplats som sammanställer arbetet med jämställdhetsintegrering för EU:s medlemsstater samt Norge och Island. Webplatsen upphörde i slutet av september 2009.

Jämställdhetsintegrering i EU (<http://www.jeanmonnetprogram.org/papers/00/000201.html>): Pollak et al har i ett föredrag beskrivit EU:s arbete med jämställdhetsintegrering. Föredraget innehåller en historisk exposé över EU:s arbetes mot könsdiskriminering och på senare tid för jämställdhetsintegrering.

Jämställdhetspolitiska utredningen (SOU 2005:66, <http://www.regeringen.se/sb/d/5073/a/47912>): I den jämställdhetspolitiska utredningen (avsnitt 13) redovisas jämställdhetsarbetets organisering i de nordiska länderna, Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet, EU och FN.

Lettiska EU-projektet (<http://www.gender-equality.webinfo.lt/>) bidrar också med information om ett 10-tal länder.

UNDPs sida om jämställdhetsintegrering (<http://europeandcis.undp.org/gender/gendermainstreaming/>) bidrar med information om ämnet i ett antal europeiska och euroasiatiska länder som inte täcks av denna kartläggning, såsom Vitryssland, Georgien, Turkiet och Makedonien.

Wikigender (<http://www.wikigender.org>) är ytterligare en webportal som täcker fler länder och ämnen som rör jämställdhet och genus. Wikigender är ett OECD-projekt (se nedan).

Disposition

Första delen av kartläggningen går igenom de nordiska och europeiska mellanstatliga organisationernas arbete med jämställdhetsintegrering och jämställdhetspolitik. Den andra delen av kartläggningen beskriver EU:s medlemsländers arbete med jämställdhetsintegrering. Den tredje delen beskriver organisationer, projekt och nätverk inom området som arbetar med jämställdhet och jämställdhetsintegrering.

Mellanstatliga organisationer

Nordiska samarbetet

Nordiska ministerrådet (<http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet>) samlar ministrar inom för Norden gemensamma politikområden, varav jämställdhet är ett. Ministerrådet bildades 1971.

20 år tidigare bildades Nordiska rådet (<http://www.norden.org/sv/nordiska-raadet>) som samlar nordiska parlamentariker. I båda organen ingår Färöarna, Grönland och Åland. I detta avsnitt presenteras samarbetsorganen samt arbetet med jämställdhetsintegrering i Norge och Island. Danmark och Finland presenteras i avsnittet om EU:s medlemsstater.

Nordiska ministerrådet

Ministerrådet hade tidigare ettårsprogram för sina aktiviteter men sedan 2009 har man ett ramprogram som kompletteras av ordförandelandets program med plan för varje ansvarsområde. I ramprogrammet nämns endast jämlikhet (<http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/ordfoerandeskap>). Ministerrådets arbete samordnas av ämbetsmannakommittéer, varav en för jämställdhet, EK-JÄM (<http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/ministerraad/ministerraadet-foer-jaemstaellldhet-mr-jam/nordiska-aembetsmannakommitten-foer-jaemstaellldhet-ak-jam>). Den sammanträder 4-5 gånger per år under ordförandelandets ledning.

Samarbetsprogram för jämställdhetsarbetet

Våren 2005 antog ministerrådet ett femårigt samarbetsprogram för jämställdhetsarbetet för åren 2006 till 2010. Programmet kompletteras med ordförandeländernas handlingsplaner. I programmet betonas det mångkulturella samhället (<http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/ministerraad/ministerraadet-foer-jaemstaellldhet-mr-jam/strategi/handlingsplan-2008/handlingsplan-2008/>). Två prioriterade områden är kön och makt samt kön och ungdom.

Island leder nordiska ordförandeskapet under 2009. Island inkluderar även följande områden i sin handlingsplan för jämställdhet (<http://formennskadansk2009.forsaetisraduneyti.is/Sektorplaner/Ligestilling/>): barnomsorg och föräldraledighet, kön och kultur, jämställdhetslagarnas påverkan på Grönland och Färöarna (s.k. Västnorden) samt jämställdheten i globalisering med fokus på klimatfrågan. Evenemang (<http://formennskadansk2009.forsaetisraduneyti.is/Begivenheder/Konferencer/>) under året är konferensen om jämställdhetsundervisning, klimat och kön samt klimat och kris.

NIKK

Sedan 1998 finns det en arbetsgrupp sammansatt av de nordiska och baltiska länderna för att stödja de baltiska ländernas jämställdhetsutveckling. Det nordiska institutet för kunskap om kön, NIKK (<http://www.nikk.uio.no>) finansieras av ministerrådet.

Nordiska rådet

Rådet har fem fackutskott och jämställdhet tillhör medborgar- och konsumentutskottet (<http://www.norden.org/sv/nordiska-raadet/organisation-og-struktur/utskott/medborgar-och-konsumentutskottet>). Till skillnad från ministerrådet är det Sverige som är ordförandeland i Nordiska rådet under 2009.

Europeiska unionen

Europeiska unionen (http://europa.eu/index_sv.htm) har tre viktiga institutioner: Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och Ministerrådet.

EU har sedan 1970-talet etablerat ett ökande antal (från en till dagens 22) *gemenskapsbyråer*, till vardags även kallade EU-myndigheter (http://europa.eu/agencies/community_agencies/index_sv.htm). De har till uppdrag att informera, fördjupa och sammanställa information och kunskap inom särskilda politikområden.

EG-domstolen (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/) som kan liknas vid den tyska författningsdomstolen har främst skapat prejudikat i diskrimineringsfrågan när det gäller kön.

I detta avsnitt presenteras även större EU-finansierade program som har tydlig koppling till jämställdhetsintegrering. EU-organ i polis-, säkerhets- och militärområdet har inte tagits med i denna kartläggning då fokus ligger på EU:s policyskapande institutioner.

Europaparlamentet

Europaparlamentets (http://www.europarl.europa.eu/news/public/default_sv.htm) makt har sedan Maastrichtfördraget 1992 ökat. Detta har skett främst genom den så kallade medbeslutandeprocessen, vilket innebär att Europaparlamentets fattar fler beslut tillsammans med ministerrådet.

När det gäller jämställdhetspolitik var frågan länge en del av parlamentets arbetsmarknadsutskott. 1984 bildades dock ett utskott med över 70 ledamöter tillägnat jämställdhet och kvinnors rättigheter (<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=SV&body=FEMM>). Jämställdhetsintegrering tillhör utskottets arbetsområde.

Resolutioner om jämställdhetsintegrering

Resolutioner (<http://www.europarl.europa.eu/activities/plenary/ta.do?language=SV>) är parlamentets högsta bindande beslut. Parlamentet kan även initiera egna utredningar så kallade initiativbetänkanden. Resolutionerna följer alltid en given struktur: i en första del hänvisas det till lagtexter och beslut, i en andra del ges en nulägesanalys och i den tredje och sista delen kommer själva ”uppmaningarna” och slutsatserna som ligger som grund för fortsatta insatser.

I mars 2003 antog Europaparlamentet en resolution om jämställdhetsintegrering <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2003-0098+0+DOC+XML+V0//EN> . Här understryks framtagandet av en policyplan som ska bygga på följande prioriteringar:

- Tillsättandet av en högnivågrupp.
- Integrering av jämställdhetsperspektivet i utskottens arbete.
- Jämn könsfördelning i beslutsprocessen.
- Analys av budgetprocessen utifrån jämställdhetsperspektiv.
- Informations- och presspolicy som motverkar könsstereotyper.

I januari 2007 antog parlamentet en resolution om jämställdhetsintegrering som skulle gälla för alla de 24 utskotten.

Två år senare, i april 2009, antogs ännu en resolution i frågan som underströk vikten av jämställdhetsintegrering. http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0240+0+DOC+XML+V0//EN#def_1_2 .

Europeiska kommissionen

Europeiska kommissionen (http://ec.europa.eu/index_sv.htm) är garanten av EU-dimensionen i samtliga politikområden. Genom dess grön- och vitböcker, vilka i Sverige motsvarar SOU och propositioner, verkar kommissionen för ett mer enhetligt europeiskt ramverk.

Jämställdhetspolitik och jämställdhetsintegrering

(<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sv&catId=418>) ingår i politikområdet sysselsättning och sociala rättigheter, som därmed är ett eget generaldirektorat (jämförbart med departement) (<http://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=sv>). iStande kommissionär (2004-2009) är Vladimir Spidla.

Europeiska kommissionens meddelande om jämställdhetsintegrering

I februari 1996 gav Europeiska kommissionen ut ett meddelande (dokument med lägst bindandegrad) om jämställdhetsintegrering i Europeiska gemenskapens arbete (http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10921_en.htm). Ytterligare ett meddelande i form av en ramstrategi följde i juni 2000 (http://europa.eu/legislation_summaries/other/c10932_sv.htm). Europeiska rådet – som samlar medlemsländernas stats- och regeringschefer – beslutade på vårmötet 2003 att kommissionen ska skriva en årsrapport om jämställdhetspolitikens utveckling i EU. Det finns en sammanfattning av 2008 års rapport som innehåller könsuppdelad statistik på EU-nivå http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10167_sv.htm

Färdplanen för jämställdhet 2006-2010

Det finns en översikt över den Europeiska kommissionens organisation för jämställdhet i

Färdplanen för jämställdhet 2006-2010

(<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?mode=redirLinks&url=http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0092:EN:NOT>). Till färdplanen finns årsrapporter och verksamhetsplaner kopplade. Både årsrapporterna och verksamhetsplanerna innehåller en tabell över planerade aktiviteter och hur långt man har kommit med dessa. Jämställdhetsintegrering finns bland flera av dessa aktiviteter, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3677&langId=en> .

Jämställdhetsgrupper enligt färdplanen

Färdplanen nämner följande jämställdhetsgrupper¹:

Gruppen av kommissionärer för grundläggande rättigheter, icke-diskriminering och jämlikhet, bildades 2005 av Europeiska kommissionens ordförande. Håller 3-4 möten per år med ett extra arrangemang den 8 mars (Den internationella kvinnodagen). Dess uppdrag är att driva frågorna, se till att kommissionens olika åtgärder befinner sig inom ramen för de grundläggande rättigheterna samt att jämställdhetsperspektivet beaktas.

Kommissionens jämställdhetsgrupp bildades 1996. Den samlar samtliga ansvariga på kommissionens generaldirektorat (DG) med DG Sysselsättning som ordförande. Dess främsta syfte är att utveckla ett jämställdhetsperspektiv i kommissionens policy och program samt samordna aktiviteter inom ramen för kommissionens årliga arbetsplan för jämställdhet.

Rådgivande kommitté för jämställdhet, bildades 1981. Har över 70 ledamöter. Samlas två gånger per år. Ledamöterna kommer från medlemsstaternas departement, jämställdhetsorgan, arbetsmarknadens partner på EU-nivå samt Europeiska kvinnolobbyn. Kommittén kan liknas vid ett erfarenhetsforum.

¹ Färdplanen finns inte på svenska. Gruppernas namn har översatts av mig.

Högnivågrupp för jämställdhetsintegrering, bildades 2001. Är en informell grupp bestående av högt uppsatta tjänstemän/-kvinnor från medlemsstaterna. Ordförande är kommissionen, som håller i de två årliga mötena i nära samarbete med ordförandeländerna. Gruppen stödjer därmed ordförandeländerna med att identifiera och uppmärksamma policyn och huvudfrågor under ordförandeskapet. Gruppen har uppdraget att följa upp Pekingplattformen samt att stödja kommissionen i den årliga rapporten om jämställdhet, som delges ministerrådet.

Högnivågrupp för jämställdhetsintegrering i strukturfonderna, bildades 2004, även denna är en informell grupp som samlar högt uppsatta tjänstemän/-kvinnor från medlemsstaternas organ ansvariga för strukturfonderna. Möte hålls en gång per år. Stöd ges till fondorgan i medlemsstaterna. Sedan 2006 har uppdraget getts till medlemsstater. Gruppen arbetar även med erfarenhetsutbyte. Med strukturfonderna avses Europeiska regionalfonden och Europeiska socialfonden. När det gäller strukturfonderna är jämställdhetsintegrering inskriven i strukturfondernas förordningar, vilka är EU:s lagtext av högsta bindandegrad. Detta innebär att samtliga länders åtgärder inom ramen för strukturfonderna ska jämställdhetsintegreras. Inom ramen för Socialfonden (ESF) bedrivs ett plattformarbete för jämställdhetsintegrering, www.gendemainstreaming-cop.eu. Plattformarbetet finansieras av ESF-enheten på kommissionen och har hittills drivits av Portugal. Nu är Sverige på väg att ansöka om att ta över uppdraget. Plattformarbetet är mer kopplat till Socialfonden.

Övriga grupper och kommittéer som färdplanen nämner och som är relaterade till jämställdhet är:

- *Europeiska nätverket för att öka kvinnors företagande*, bildades 2000.
- *Expertgrupp för människohandel*, bildades 2003.
- *Expertgruppen för jämställdhet i utvecklingssamarbete*, bildades 1999.
- *Expertnätverken för Europeiska kommissionen*, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=748&langId=en>, bildades 2007 och bidrar med sakkunskap i jämställdhet och arbetsmarknad samt jämställdhet, hälsa och omsorg. Nätverkens representanter kommer från EU samt Norge, Island och Schweiz.
- *Helsingforsgruppen om kvinnor och vetenskap*, bildades 1999.
- *informella Nätverket för "genusnoder" (gender focal points)*, samlar representanter från olika direktorat som arbetar med internationella relationer och utvecklingssamarbete.
- *Nätverket för jämlikhetsnoder*, bildades 2004, samlar personalhandläggare från samtliga direktorat.
- *Rådgivande kommittén för kvinnor och landsbygdsfrågor*, bildades 1998.

Europeiska unionens råd (ministerrådet)

Europeiska unionens råd eller ministerrådet

(<http://consilium.europa.eu/showPage.aspx?lang=SV&id=1>) samlar ministrar inom nio rådskonstellationer eller politikområden

(<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=427&lang=SV>). Jämställdhet tillhör konstellationen sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor.

Beredningsorganet COREPER

((<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=427&lang=SV>) anses vara det viktigaste forumet där teknisk-politiska frågor behandlas av ländernas ambassadörer vid EU.

Målsättningen är att ärendena är så väl handlagda att ministrarna klubbar igenom dem på mötena (<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=242&lang=SV>).

Ministerrådet har ställt sig bakom Pekingplattformen, där jämställdhetsintegrering framhävs som en viktig strategi för att uppnå jämställdhet. I olika deklamationer sedan dess har fokus lagts på flera jämställdhetspolitiska frågor som omsorg, våld och lönegapet, men främst inom utvecklingsarbetet i tredje land

(<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1267&lang=en>). Jämställdhet (med fokus på kvinnors rättigheter) är ett återkommande kapitel i ministerrådets årsrapport om de mänskliga rättigheterna (<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st14146-re02.sv08.pdf>).

Möten har hållits om jämställdhetsintegrering i de olika rådskonstellationerna. Exempelvis togs för två år sedan ett kunskapsunderlag fram om integrering av mänskliga rättigheter och jämställdhetsperspektiv i det europeiska försvarsarbetet

(http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/hr/news144.pdf). För tre år sedan presenterades ministerrådets slutsatser om jämställdhetsintegrering i utlandsinsatser (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/esdp/91749.pdf).

Det svenska ordförandeskapet (juli-december 2009) beskriver på sin jämställdhetssida (http://www.se2009.eu/sv/ordforandeskapet/om_eu/sysselsattning_socialpolitik_halsovard_sjuk_vard_samt_konsumentfragor/1.1971) ett flertal åtgärder inom området jämställdhet.

EU:s uppföljning av Pekingplattformen 1995

På FN:s fjärde kvinnokonferensen 1995 i Kina antogs ett handlingsprogram (Platform for Action) av de närvarande länderna (<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/>), även kallad Pekingplattformen. Sedan denna konferens har FN:s kvinnokommission haft uppföljningsmöten i juni 2000, mars 2005 och 2009.

EU:s medlemsstater har enats om lämna en lägesrapport om genomförandet av åtgärderna i Pekingplattformen till mötet i FN:s kvinnokommission i mars 2010, då Plattformen fyller 15 år. Sverige har åtagit sig att under sitt ordförandeskap hösten 2009 sammanställa lägesrapporten som slutligen ska överlämnas till FN. Det luxemburgska ordförandeskapet sammanställde en liknande rapport år 2005, *Beijing EU+10*

(http://www.eu2005.lu/en/actualites/documents_travail/2005/02/03pekin_synthese/index.html)

Statistiska centralbyrån (SCB) har uppdraget

(http://www.regeringen.se/download/9ed5367c.pdf?major=1&minor=116455&cn=attachment_Duplicator_0_attachment) att uppdatera statistik för EU:s genomförande av den så kallade Pekingplattformen. SCB ska uppdatera statistik inom områdena kvinnor och hälsa, våld mot kvinnor och kvinnor och ekonomi. Uppföljningsrapporten *Beijing + 15* publicerades i november 2009 och finns på <http://www.se2009.eu/nondiscrimination>.

EU-myndigheterna

EU-myndigheternas namn beskriver deras uppdrag. Nedan anges både myndighetens hemsida (på svenska där det så finns) och dess eventuella sida för jämställdhet eller belysning av kvinnor och mäns situation i det aktuella verksamhetsområdet.

Europeiska arbetsmiljöbyrån (OSHA, <http://osha.europa.eu/sv/front-page/view>) etablerades 1996 och finns i Bilbao, Spanien. Europeiska arbetsmiljöbyrån har en sida om hälsa och kvinnor, http://osha.europa.eu/en/good_practice/priority_groups.

Europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens yttre gränser (FRONTEX, <http://www.frontex.europa.eu/>) etablerades 2004 och finns i Warszawa,

Polen. Utöver sitt huvudområde såsom namnet antyder bistår den medlemsstaterna med utbildning av personal vid gränsbevakningar och genomför riskanalyser. Frontex ordnade i februari 2009 en konferens om människohandel (http://www.frontex.europa.eu/newsroom/news_releases/art56.html).

Europeiska byrån för luftfartssäkerhet (EASA)

(http://www.easa.europa.eu/ws_prod/g_sv/g_about.php) etablerades 2002 och finns i Köln, Tyskland. Byrån har två uppgifter. Den skall tillhandahålla Europeiska kommissionen med teknisk expertis genom att bistå vid utformning av förslag till bestämmelser för luftfartssäkerhet inom olika områden och ge teknisk input för slutande av relevanta internationella överenskommelser. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet (ENISA, <http://www.enisa.europa.eu/>) etablerades 2004 och finns i Heraklion (Kreta), Grekland. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (EMCDDA, <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index190EN.html>) upprättades 1993 i Lissabon, Portugal. Narkotika och kvinnor är ett tema som belyses av EMCDDA (<http://www.emcdda.europa.eu/themes/women>).

Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (EUROFUND,) inrättades 1975 och finns i Dublin, Irland. Eurofund beskriver sitt arbete (<http://www.eurofound.europa.eu/areas/gender/index.htm>) med jämställdhet och här nämns jämställdhetsintegrering explicit. Eurofund nämner jämställdhetsintegrering specifikt.

Europeiska institutet för jämställdhet

(<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=732&langId=en>) är en av de nyare EU-myndigheterna, finns för närvarande i Bryssel och ska så småningom etableras i Vilnius. För perioden 2007-2013 har det fått en budget på cirka 53 miljoner euro. Institutet består av expertforum, styrelse och direktör. Styrelsen antar en årlig verksamhetsplan. Jämställdhetsintegrering blir ett av institutets arbetsområden.

Europeiska järnvägsbyrån (ERA, <http://www.era.europa.eu/Pages/default.aspx>) grundades 2006 i Valenciennes, Frankrike. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA, http://echa.europa.eu/home_sv.asp) inledde sin verksamhet 2007 och ligger i Helsingfors, Finland. En stor del av webbplatsen ägnas åt kemikaliedirektivet REACH. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA, <http://www.emea.europa.eu/home.htm>) har sitt kontor i London, Storbritannien och inrättades 2004. Myndigheten har samverkan med sin nationella motsvarighet i medlemsstaterna. 2005 publicerade EMA en rapport (<http://www.emea.europa.eu/pdfs/human/ich/391605en.pdf>) om könsperspektiv i medicinska försök.

Europeiska miljöbyrån (EEA, <http://www.eea.europa.eu/sv>) med sitt kontor i Köpenhamn, Danmark har funnits sedan 1990. En viktig informationskälla, etablerat samma år, är Europeiska nätverket för miljöinformation och miljöbevakning, Eionet. Könsuppdelad information förekommer i en mängd rapport men är inte tillräckligt belyst i EEAs teman.

Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA, http://www.efsa.europa.eu/EFSA/efsa_locale-1178620753812_home.htm) med sitt kontor i Parma, Italien, har funnits sedan 2002 och undersöker även frågor rörande växtskydd och djurs välbefinnande. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Europeiska sjösäkerhetsbyrån (EMSA, <http://www.emsa.europa.eu/>) grundades 2002. Kontoret ligger i Lissabon, Portugal. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Eurostats (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>) har könsuppdelad statistik på de flesta områden. Ett av dess statistikområden rör lönegapet mellan kvinnor och män. Se även SCB:s statistik om jämställdhet (http://www.scb.se/Pages/Product_12249.aspx).

Tillsynsmyndigheten för det europeiska GNSS-systemet (GSA, <http://www.gsa.europa.eu/>) driver EU:s system för satellitnavigering. GSA ligger i Bryssel, Belgien, sedan den upprättades 2004. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA, <http://www.fra.europa.eu/>) FRA finns sedan 2007 i Wien, Österrike. FRA driver forskning kring bl.a. integrations- och migrationsfrågor samt HBT-frågor. Byrån har två databaser, RAXEN och FRALEX. RAXEN (http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/research/raxen/raxen_en.htm) samlar information om racism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans, FRALEX (http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/research/fralex/fralex_en.htm) samlar information om lagtexter, rättspraxis och förarbeten till lagar. Följande nummer av FRAs nyhetsmagasin (http://fra.europa.eu/fraWebsite/products/magazine/ev07-22_en.htm) innehöll frågan om kön/genus och diskriminering. FRA fokuserar främst på diskrimineringsgrunderna religiös övertygelse, etnisk bakgrund, köns(överskridande) identitet och sexuell läggning.

Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen (ETF, <http://www.etf.europa.eu>) Inrättad 1994 och ligger i Turin, Italien. Syftet med ETF är att stödja och utveckla yrkesutbildningen i EU:s grannländer i Centralasien, östra Europa och norra Afrika. Jämställdhet (http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/Gender_equality_EN?Opendocument&ta=Gender_equality) är ett av ETF:s arbetsområden.

Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC, <http://www.ecdc.europa.eu>) är den första EU-myndigheten i Sverige (Stockholm) och etablerades 2004. SARS, HIV och den nya influensan är sjukdomar som ECDC följer utvecklingen för och informerar om. ECDC arbetar med könsuppdelad analys kring sjukdomars och deras effekter, däremot är inte jämställdhetsperspektivet belyst specifikt.

Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop, <http://www.cedefop.europa.eu>) är en de äldsta EU-myndigheterna (1975) med säte i Thessaloniki, Grekland (fram till 1995, Berlin, Tyskland). Dess tre huvudområden är att identifiera kompetensbehov (bl.a. sektorsanalyser), förstå kvalifikationer (bl.a. validering) och utveckla det livslånga lärandet. Cedefop arbetar med könsuppdelad analys kring livslångt lärande, däremot är inte jämställdhetsperspektivet belyst specifikt.

Gemenskapens kontrollorgan för fiske (CFCA, <http://www.cfca.europa.eu>) inrättades 2005 i samband med EU:s gemensamma fiskepolitik (CFP) i Vigo, Spanien. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Gemenskapens växtsortsmyndighet (CVPO, http://www.cpvo.europa.eu/others.php?res=1&w=1280&h=527&lang=sv&page=accueilother_s.php) kan liknas vid en nämnd för immaterialrätt för växter. Den finns i Angers, Frankrike och bildades 1995. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Kontoret för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och mönster) (OHIM, <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/index.en.do>) är den officiella myndighet som ansvarar för registrering och övriga processer som rör varumärken (sedan 1996) och mönster (sedan 2003). Dessa immateriella rättigheter äger giltighet i samtliga EU:s 27 medlemsstater. Kontoret inrättades 1994 i Alicante, Spanien. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

Översättningscentrum för Europeiska unionens organ (Cdt, http://cdt.europa.eu/cdt/ewcm.nsf/_/8F422D256807CD0DC1256E9000364EC6?OpenDocument) inrättades 1994 specifikt för att täcka EU-myndigheternas översättningsbehov. Centret finns i Luxemburg. Det saknas tydliga hänvisningar till situationen för kvinnor och män i det aktuella verksamhetsområdet.

EU-finansierade program med jämställdhetsinsatser

Enligt EU:s kunskapsportal *Sammanfattningar av EU-lagstiftningen* (http://europa.eu/legislation_summaries/index_sv.htm) räknas följande finansiella instrument upp för jämställdhet (http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/index_en.htm):

EU:s strukturfonder: Dessa är Europeiska fiskerifonden (<https://www.fiskeriverket.se/vanstermeny/euochinternationellt/eustod.4.28e4ca7c10e9e5e8f9c80002497.html>), Europeiska utvecklings- och garantifonden (<http://www.sjv.se/amnesomraden/stodtilllandsbygden/landsbygdsprogram20072013.4.93f13f10653d6ed4e80001142.html>), Europeiska socialfonden (<http://www.esf.se/esf/templates/Page.aspx?id=2443>) och Europeiska regionalfonden (<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram.4.21099e4211fdba8c87b800017554.html>). Sedan 2002 (http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=C&OMfinal&an_doc=2002&nu_doc=748) ska insatserna i dessa fonder vara jämställdhetsintegrerade och ibland har fonderna särskilda medel avsatta för jämställdhetspolitiska insatser.

Femte handlingsprogrammet för jämställdhet, http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10904_sv.htm avslutades 2006.

PROGRESS, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327&langId=en>. Med en budget på cirka 7,4 miljarder kronor vill PROGRESS förändra och förnya fem huvudområden, varav jämställdhet är ett. Det finns en informationsfolder på svenska, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2006&langId=sv>. Aktuella utlysningar finns här, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=630&langId=en>.

De nordiska länderna Island och Norge

Island

Social- och försäkringsdepartementet

(<http://eng.felagsmalaraduneyti.is/information/employment/>) på Island ansvarar för jämställdhetsfrågorna. Fördjupad forskning om kön, könsuppdelad statistik och jämställdhetsintegrering är tre av sju åtgärder som ska leda till uppfyllandet av Islands jämställdhetsmål. Sedan den nya diskrimineringslagen år 2000 finns det tre officiella institutioner: Jämställdhetscentret, klagomålskommittén och ett råd för jämlika villkor, som motsvarar svenska DO.

Jämställdhetscentret, ”Jafnréttisstofa”

(<http://www.jafnretti.is/jafnretti/?D10cID=News&lang=EN>) ligger i Akureyri, norra Island. Centret liknar en förvaltningsmyndighet, som ser över likabehandlingslagen samt ger stöd och utbildning i jämställdhet för statliga och kommunala myndigheter, övriga institutioner, företag, privatpersoner och ideella organisationer. Jämställdhetsintegrering ingår i dess uppdrag.

Norge

Jämställdhetsarbetet ligger på Barn- och jämlikhetsdepartementet

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld.html?id=298>) [obs: på bokmål]. Sedan 2006 finns motsvarigheten till den sammanslagna DO i Norge, Likestillings- och diskrimineringsombud och en nämnd med samma namn som beslutar om bl.a. vite. Samma år invigdes en webportal (www.gender.no) på engelska om jämställdhet i Norge, *Gender in Norway*.

Departementet har flera övriga ansvarsområden, där jämställdhetsaspekten ingår. Exempel på andra områden är adoption, äktenskap, etnisk diskriminering, HBT-personer, funktionsnedsättning samt våld i nära relationer.

Ansvarsområdet jämställdhet

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/likestillingsområdet.html?id=1246>) är uppdelat i teman som jämställdhetsintegrering, kön och makt samt män och jämställdhet. Informationen om jämställdhetsintegrering

(http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/likestillingsområdet/integrering_av_kjonnsperspektivet.html?id=1253) innehåller stöddokument för bl.a. könsekvensanalyser och jämställdhetsintegrerad budget.

EU:s medlemsstater

Belgien

Det belgiska federala regeringskansliet för Belgien har till skillnad från andra europeiska stater frångått indelning i departement eller ministerier. Det federala regeringskansliet är istället indelat i "samhällskanslier" och "programkanslier"

(http://www.belgium.be/fr/la_belgique/pouvoirs_publics/autorites_federales/services_publics_federaux_et_de_programmation/index.jsp).

Jämställdhet (<http://www.emploi.belgique.be/defaultTab.aspx?id=8486>) tillhör departementet för arbete, sysselsättning och social dialog. Här presenteras det personalpolitiska arbetet. Det hänvisas till det federala jämställdhetsinstitutet, som bildades 2002 och har en enhet för jämställdhetsintegrering (http://igym-iefh.belgium.be/fr/domaines_action/gender_mainstreaming/index.jsp). En av institutets målgrupper är de statliga och offentliga organen.

Belgien antog en förordning om jämställdhetsintegrering år 2006. Här ingår riktlinjer för uppbyggande av könsuppdelad statistik, jämställdhetsintegrerad budget och integrering av jämställdhetsperspektiv i policyplaner och policyutvärderingar (se *Gender mainstreaming in EU Member States* samt jämställdhetsinstitutets publikationer). Belgien påbörjade framtagandet av en plan för jämställdhetsintegrering under 2007.

Bulgarien

Det är jämställdhetsavdelningen på arbetsmarknads- och socialdepartementet som är ansvarig för att se över arbetet med jämställdhetsintegrering (<http://www.mlsp.government.bg/equal/equalen/index.asp>). Jämställdhetsavdelningen (<http://www.gender-equality.webinfo.lt/results/bulgaria.htm>) har funnits sedan 2004 och är ansvarig för framtagande av en nationell handlingsplan för jämställdhet. Ett år tidigare tillsattes en rådgivande jämställdhetsdelegation med representanter från den offentliga, privata och ideella sektorn. Dess främsta syfte är att samordna jämställdhets- och jämlikhetsprocesserna i Bulgarien och att förstärka offentliga instansers kapacitet i jämställdhetsfrågor.

Estland

Det finns ett socialdepartement i Estland med en jämställdhetsavdelning (<http://www.valitsus.ee/>). Estland har även en interdepartemental grupp som samordnar arbetet med jämställdhetsintegrering. Den estniska jämställdhetslagen har jämställdhetsintegrering inskriven i sina paragrafer (se *Gender mainstreaming in EU Member States*). Kravet på jämställdhetsintegrering är riktat till samtliga statliga och offentliga instanser. Könsekvensanalyser ska företas vid alla offentliga beslut.

Cypern

Enligt cypriotiska regeringens webportal (<http://www.cyprus.gov.cy/>) delar arbets- och justitiedepartementet på ansvaret för jämställdhetsfrågan. På arbetsdepartementet berörs det personalpolitiska perspektivet (http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/dmlequality_en/dmlequality_en?OpenDocument). För jämställdhetslagens översyn finns det en kommitté (<http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/All/9CDFC63C531C85FEC2256E82001F6F50?OpenDocument>) eller nämnd med ordförande och ledamöter som övervakar lagen.

På justitiedepartementet finns information om jämställdhetspolitiken (http://www.mjpo.gov.cy/MJPO/MJPO.nsf/dmlwoman_en/dmlwoman_en?OpenDocument). Sidan håller på att uppdateras. Sedan 1994 finns ett nationellt (kunskaps-)centrum (<http://www.cyprus.gov.cy/portal/portal.nsf/All/640AA32E298C2742C2257036003F90A5?OpenDocument&highlight=equality>) för kvinnors rättigheter. Dess mandat rör samtliga fält inom jämställdhetsområdet. Det har till uppgift att ge råd till regeringen i fråga om kvinnors rättigheter och följer upp detta perspektiv i lagstiftning och genomförande. Ordförande för centret är justitieministern och ledamöterna kommer från organisationer för kvinnors rättigheter, departementet och arbetsmarknadens parter.

Enligt *Gender mainstreaming in EU Member States* påbörjade Cypern arbetet med plan för jämställdhetsintegrering under 2007 och hade i sin enkät inte beskrivit någon särskild organisation för jämställdhetsintegrering. Med hänsyn till att webportalen håller på att uppdateras kan planen för jämställdhetsintegrering vara den nationella handlingsplanen för kvinnors rättigheter.

Danmark

Ministerposten för jämställdhet finns sedan 1999 men posten är endast samordnande (<http://www.lige.dk/ministeriet.asp>) eftersom varje minister är ansvarig för jämställdhet inom sitt politikområde. Jämställdhetsministern har en jämställdhetsenhet till sitt förfogande.

Jämställdhetsministern ska varje år ta fram en ”perspektiv- och handlingsplan” (<http://www.lige.dk/indsatsomraader.asp>). För år 2009 presenterades planen i slutet av februari. 15 mål har tagits fram och gäller fram till 2015. Här ingår bl.a. jämställda styrelser, jämställda löner, ökat uttag av pappaledighet, könssegregering i skola och arbetsliv, högre förvärvsfrekvens för kvinnor med annan etnisk bakgrund än dansk samt jämställdhetsintegrering.

Insatsområdena i dansk jämställdhetspolitik innehåller bl.a. integration utifrån könsperspektiv, ungdom och moderna könsroller samt jämställdhetsintegrering (kønsmainstreaming). Precis som i Finland finns en webportal <http://www.lige.dk/koensmainstreaming.asp> för jämställdhetsintegrering. Webplatsen är ett interdepartementalt projekt.

Jämställdhetsnämnden (med fokus på diskrimineringsgrunden kön) har lagts ned och sedan 2009 finns det en jämlikhetsnämnd, vilken arbetar med samtliga diskrimineringsgrunder (Ligebehandlingsnævnet, http://www.lige.dk/ministeriet_ligenaevn.asp).

Finland

Social- och hälsoministeriet (<http://www.stm.fi/sv/jamstalldhet>) räknar jämställdhetsenheten, JämO, Delegationen för jämlikhetsärenden och Jämställdhetsnämnden till myndigheter under ansvarsområdet jämställdhet. Delegationen och enheten har någorlunda liknande uppgifter. Enheten bereder och utvecklar jämställdhetspolitiken och bereder nationell lagstiftning. Delegationen, som är permanent, tar initiativ och gör framställningar om aktuella jämställdhetsfrågor. Den ger också utlåtanden om utvecklingen av lagstiftningen i riktning mot en mer jämställd nivå.

För perioden 2008-2011 har ett jämställdhetsprogram (http://www.stm.fi/sv/publikationer/publikation/_julkaisu/1065571#sv) tagits fram, där jämställdhetsintegrering (integrering av ett könsperspektiv) är en av sju prioriterade punkter. Bland de övriga punkterna förekommer minskning av våldspråget (jämfört med ”upphörande” i Sverige och EU), minskning av löneskillnader, könssegregationen i skolan och främjande av kvinnors karriärutveckling. När det gäller löner, ska skillnaderna minskas med fem

procentenheter till 2015. Det finns därför ett särskilt likalönsprogram (http://www.stm.fi/sv/under_arbete/utvecklingsprojekt/likalonsprogrammet) som pågår med bl.a. mycket statistikbearbetning.

Kunskaps- och stödportalen *Kön spelar roll*

<http://www.sukupuolisilmalasi.fi/Resource.phx/sukupuolisilmalasi/svenska/index.htm> är en fördjupning i jämställdhetsintegrering. Här finns stöddokument och länkar (<http://www.sukupuolisilmalasi.fi/Resource.phx/sukupuolisilmalasi/svenska/lankar/index.htm>). Portalen finansieras via EU-programmet Progress.

I augusti 2009 påbörjade uppbyggnaden av ett centrum för jämställdhetsinformation. Centret finns beläget i Helsingfors och har för närvarande två anställda. Centret kommer att ha en nära samverkan med Minna(www.minna.fi), den finska jämställdhets- och kvinnoforskningsportalen

Frankrike

Information finns endast på franska.

Jämställdhetsfrågan finns tillsammans med handikapp-, familje- och äldre frågor på arbetsdepartementet i Frankrike (<http://www.travail-solidarite.gouv.fr/espaces/femmes-egalite>). Departementet har en jämställdhetsenhet (<http://www.travail-solidarite.gouv.fr/espaces/femmes-egalite/navigation-bloc-1/dispositif-action/service-droits-femmes-egalite.html>) vilken stödjer verkställandet av jämställdhetspolitiken. Enheten förvaltar även ett åtgärds paket för både jämställdhetsintegrering (kallas antingen genomgående eller integrerat perspektiv) och jämställdhet. Enligt 2007 års finansiella rapport (http://www.travail-solidarite.gouv.fr/IMG/pdf/RAP2007_Version_definitive.pdf) uppgick kostnaden för åtgärderna till cirka 65 miljoner euro.

2004 antog Frankrike en jämställdhetsstadga (http://www.travail-solidarite.gouv.fr/IMG/pdf/charte_egalite.pdf). Stadgan påbjuder att samtliga instanser från de statliga till de lokala samt arbetsmarknadens parter ska följa principen om ”integrerat perspektiv” i alla sina beslut.

Informationen på webbplatsen är knapp om fortsättningen och utvärderingen av programmet.

Grekland

Enligt *Gender mainstreaming in EU Member States* hade inte Grekland någon plan för jämställdhetsintegrering, men väl för jämställdhet. Ingen särskild organisering fanns för jämställdhetsintegrering. Länkarna till den grekiska regeringsportalen fungerar inte.

Enligt *GenderNet.at*

(http://www.gendernet.at/opencms/opencms/gnet/de/leftNav/Country_information/gr.html#1) är vice statsminister ansvarig för jämställdhetsfrågor sedan 1993. Sex år tidigare etablerades jämställdhetssekretariatet (<http://www.isotita.gr/en/index.php>) som en självständig enhet kopplad till statsministerns kansli. Sekretariatet tillhör inrikesdepartementet. Sekretariatet ska förbereda, planera, genomföra och utvärdera genomförandet av jämställdhetsinsatser i samtliga politikområden. Sekretariatets arbete kopplas till Greklands nationella mål för bl.a. sysselsättning och social sammanhållning i syfte att genomföra en allomfattande strategi för perioden 2004-2008 (<http://www.isotita.gr/en/index.php/news/271>). Webbplatsen saknar information under flera rubriker.

Utöver sekretariatet finns ett jämställdhetsråd, som också är rådgivande. Det etablerades 1989 och består av oberoende experter. Dess uppdrag är att säkerställa jämställdhet i de offentliga tjänsterna.

Irland

På Irland är det justitiedepartementet (http://www.justice.ie/en/JELR/Pages/Gender_equality) som ansvarar för jämställdhet. Enligt *Gender Mainstreaming in EU Member States* har jämställdhetsintegrering använts konsekvent i den irländska utvecklingsplanen för perioden 2000-2006. Planen rymmer områden såsom infrastruktur och regional utveckling, inom vilka ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas. Jämställdhetsintegrering är även inskriven i den nationella strategin för kvinnor (2007-2015) (<http://www.justice.ie/en/JELR/NWS2007-2016en.pdf/Files/NWS2007-2016en.pdf>). Strategin innehåller ett flertal åtgärder för att skapa ett system för jämställdhetsintegrering i det irländska regeringskansliet. Till strategin är ett uppföljningssystem knutet med återkommande rapporter om verkställandet av strategin. Enligt den senaste rapporten (<http://www.justice.ie/en/JELR/NWS%20Progress%20Report%202007-2008.pdf/Files/NWS%20Progress%20Report%202007-2008.pdf>) startade departementets jämställdhetsintegreringsprojekt med stöd från EU-programmet Progress år 2009.

Italien

Sedan 1997 finns ett jämställdhetsråd (<http://www.pariopportunita.gov.it/>) på kansliet för de italienska ministrarnas ordförandeskap. Rådet samordnar den italienska jämställdhetspolitiken, där bl.a. ingår uppluckring av könsstereotyper samt våld mot kvinnor. Det framgår inte huruvida *maintreaming di genere* ingår i rådets uppdrag. Enligt Italiens svar i projektet *Gender mainstreaming in EU Member States* ingår jämställdhetsintegrering i rådets uppdrag. Italien saknar plan för jämställdhet eller jämställdhetsintegrering. Det framgår inte av rådets webbplats eller den italienska regeringsportalen (<http://www.governo.it/>) huruvida en plan har tagits fram eller om arbetet kommer att påbörjas.

Europeiska kommissionen handledning (http://www.pariopportunita.gov.it/index.php?option=com_content&view=article&id=563:manuale-per-il-gender-mainstreaming-linclusionone-sociale-e-le-politiche-di-protezione-sociale&catid=80:documenti&Itemid=224) för jämställdhetsintegrering av socialpolitiken finns utlagd.

Lettland

Det lettiska socialdepartementet (på lettiska kallades det för välfärdsdepartementet) har sedan 2002 ett jämställdhetsråd (<http://www.lm.gov.lv/text/727>), som är rådgivande i jämställdhetsintegrering. Rådet består av 20 ledamöter som kommer från viktiga lettiska institutioner, både statliga och ideella. Varje departement är ansvarigt för jämställdhetsintegrering på sitt område.

1999 antog den lettiska regeringen ett yttrande om verkställandet av jämställdhet i vilken strategin om jämställdhetsintegrering är inskriven. Under perioden 2005-2006 drev regeringen ett program för hållbar jämställdhet i syfte att skapa och förstärka genomslaget av jämställdhetsintegrering (*Gender mainstreaming in EU Member States*).

Litauen

Jämställdhetsenheten med ansvar för likabehandling, jämställdhetspolitik och jämställdhetsintegrering finns på arbetsmarknads- och socialdepartementet (<http://www.socmin.lt/index.php?-170950191>) (se även *Gender mainstreaming in EU Member States*). I likhet med Bulgarien har Litauen ett jämställdhetsråd fast här ingår representanter

från statistikenheten och samtliga departement. Jämställdhetsenheten är rådets sekretariat. Rådet träffas fyra gånger per år och det ska bl.a. följa upp den nationella handlingsplanen för jämställdhet samt motionera i jämställdhetsfrågor och jämställdhetsintegrering.

1998 antog Litauen principen om jämställdhetsintegrering. Sedan 2001 är socialministrarnas uppdrag utökad till att även innefatta jämställdhet (<http://www.gender-equality.webinfo.lt/results/lithuania.htm>). I uppdraget ingår samordning av jämställdhetsfrågorna. I syfte att förstärka detta har samtliga departement krav på att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina beslut. 2005 beslutade Litauen om ett program (<http://www.gender-equality.webinfo.lt/results/lithuania.htm>) för jämställdhet för perioden 2005-2009. Programmet täcker ett flertal teman såsom våld, hälsa, metodutveckling och utbildning.

Luxemburg

I regeringsförklaringen från augusti 2004 fastslås jämställdhetsintegrering som strategi. I februari 2006 antogs en nationell handlingsplan (http://www.mega.public.lu/publications/1_brochures/2006/pan_egalite/index.html) med åtgärder för jämställdhet i syfte att verkställa jämställdhetsintegrering (se *Gender mainstreaming in EU Member States*). Den nationella handlingsplanens är föremål för utvärdering under 2009.

Trots att det finns ett jämställdhetsdepartement (<http://www.mega.public.lu/>), ansvarar varje minister för jämställdhetsperspektivet inom sitt politikerområde. Jämställdhetsdepartementet samordnar åtgärderna i handlingsplanen. Det finns även kontaktpersoner för jämställdhet på varje departement. Kontaktpersonerna sammanträder inom ramen för den interdepartementala jämställdhetsgruppen. De är även ansvariga att ta fram en jämställdhetsplan inom varje departement (http://www.mega.public.lu/publications/1_brochures/2006/fonction_publicque/brochure_fonctionpub.pdf).

Malta

Socialdepartement har hand om jämställdhetsfrågor (<http://www.doi.gov.mt/>). Jämställdhetsnämnden eller jämställdhetskommissionen (http://www.gov.mt/frame.asp?l=2&url=http://www.doi.gov.mt/en/ministries_and_departments/portfolio08.asp) på departementet har funnits sedan 2004 och övervakar bl.a. jämställdhetslagen samt ser till att jämställdhet genomsyrar olika politiska områden. Under rubriken *Gender mainstreaming* finns endast sammandrag av konferenser (http://www.gov.mt/frame.asp?l=2&url=http://www.doi.gov.mt/en/ministries_and_departments/portfolio08.asp) om jämställdhetsintegrering.

Nederländerna

Samordnande departement för jämställdhet är arbets- och socialdepartementet (<http://english.szw.nl/>). Det finns en interdepartemental grupp som består av två undergrupper, en styr- och arbetsgrupp. Dess funktion är att samla sakkunniga från samtliga departement för erfarenhetsutbyte och policyfrågor. Här ingår även omvärldsbevakning.

Nederländerna antog 2001 en regeringsförklaring om jämställdhetsintegrering (http://docs.szw.nl/pdf/35/2002/35_2002_3_2187.pdf), i vilken det fastslås att varje departement ska ha klara rutiner för jämställdhetsintegrering. En flerårig policyplan

(http://www.iiav.nl/epublications//2005/MeerjarenbeleidsplanEmancipatie2006_2010.pdf) för jämställdhet (på nederländska kallad emancipation) för perioden 2006-2010 togs fram 2005, i vilket jämställdhetsintegrering understryks som en viktig strategi (se även *Gender mainstreaming in EU Member States*).

Polen

Det polska enkätsvaret i *Gender mainstreaming in EU Member States* ger indikationer på att Polen inte hade tagit fram nationella styrdokument för jämställdhetsintegrering (2006-2007). Polen hade dock ett interdepartementalt projekt för jämställdhetsintegrering som hade avslutats vid tiden för enkäten. En färdplan för familjen höll också på att tas fram vid samma tidpunkt.

Den polska regeringens webportal (<http://www.premier.pol.gov/>) har information på engelska, dock inte så mycket om jämställdhetsintegrering. Det finns flera referenser till främst EU-relaterade dokument när det gäller jämställdhet och jämställdhetsintegrering.

På arbetsdepartementets (<http://www.mpips.gov.pl/index.php?gid=893>) webbplats finns det en avdelning med namnet *Avdelningen för kvinnor, familj och bekämpning av diskriminering*. Avdelningen utvecklar arbetet med en kunskapsbank om jämställdhet (<http://www.monitoring.rownystatus.gov.pl/>). Banken har flera målgrupper alltifrån parlamentsledamöter till ideella föreningar och journalister.

I den polska informationen finns en tydlig koppling mellan jämställdhet – kvinnor – familj.. Polen har ett nationellt handlingsprogram (<http://www.mpips.gov.pl/index.php?gid=1189>) mot våld i nära relationer som följs upp årsvis. Rapporter finns från och med 2007.

Portugal

I Portugal ska alla departement verkställa arbetet med jämställdhetsintegrering i enlighet med den nationella planen för jämställdhet från 2003 (se *Gender mainstreaming in EU Member States*). Resurserna finns hos två delegationer samt på varje departement i egenskap av en jämställdhetsrådgivare och ytterligare en medarbetare som är ledamot i den interdepartementala gruppen.

Delegationen för medborgarskap och jämställdhet (<http://www.cig.gov.pt/>), etablerat med ett mer avgränsat uppdrag under 1970-talet, finns inom det portugisiska kansliet för ministerrådets ordförande (ungefär statsrådsberedningen). Delegationen bidrar med kunskap om både jämställdhet och jämställdhetsintegrering, även om strategin inte nämns explicit i dess uppdrag. I uppdraget nämns information om, uppföljning av och säkerhetsställande av att jämställdhet uppnås inom olika områden. I deras publikationslista finns åtta dokument som handlar om jämställdhetsintegrering.

I delegationen finns en grupp med uppdrag att följa upp den nationella jämställdhetsplanen (<http://195.23.38.178/cig/portal/bo/documentos/III%20National%20Plan%20For%20Equality%20Citizenship%20and%20Gender.pdf>) för jämställdhet. Planen gäller för perioden 2007-2010. Jämställdhetsintegrering understryks som en viktig strategi. För människohandel (<http://195.23.38.178/cig/portal/bo/documentos/III%20National%20Plan%20For%20Equality%20Citizenship%20and%20Gender.pdf>) och våld mot kvinnor (<http://195.23.38.178/cig/portal/bo/documentos/III%20National%20Plan%20Against%20Domestic%20Violence.pdf>) har specifika planer tagits fram.

Delegationen för jämlikhet i arbete och sysselsättning (http://www.cite.gov.pt/en/about_us.html) bildades 1979 i syfte att övervaka verkställandet av diskrimineringslagen i arbetslivet, på arbetsplatsen och inom utbildningssektorn.

Enligt *Gender mainstreaming in EU Member States* är jämställdhetsrådgivarnas uppdrag att skriva förslag till åtgärder, öka kunskapen om jämställdhet, förhandla, skapa nätverk och följa upp. Sedan 2003 ska de även säkra att jämställdhetsperspektivet beaktas i alla beslut. Den interdepartementala gruppen har representanter från departementsenheterna både på den nationella och regionala nivån. Här bistår jämställdhetsrådgivarna de samordnare som har ansvar för jämställdhet på sina enheter.

Slovakien

Slovakien var ett av de länder som i projektet *Gender mainstreaming in EU Member States* inte framstod som drivande i arbetet med jämställdhetsintegrering. Bilden är annorlunda idag.

Det slovakiska arbetsdepartementet (<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=143>) har en avdelning för jämställdhet och jämlikhet.

Jämställdhetsintegrering (<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=1641>) ingår i avdelningens arbete. Informationen är länkad till en konferens samt ett projekt. Projektet (<http://www.gender.pol.sk/>) pågick inom ramen för EU:s handledningsprogram för de nya medlemsstaterna, så att de skulle skapa system och strukturer för att bemöta olika EU-krav. Projektet pågick under perioden 2005-2006 och dess webbplats innehåller information och praktika om både jämställdhet och jämställdhetsintegrering. Här finns bl.a. en länk till den slovakiska handlingsplanen för jämställdhet för perioden 2009-2013 (<http://www.gender.gov.sk/index.php?id=560&slID=054e0760af18fb50b2b1e55fbbe0dc4c>).

2008 bildades ett jämställdhetsråd (<http://www.gender.gov.sk/index.php?id=620>) eller en jämställdhetskommitté som består av bl.a. av samtliga statssekreterarna och representanter från viktiga kvinnorätts- och jämställdhetsorganisationer. I rådets uppdrag ingår uppgifter som kan likställas med jämställdhetsintegrering. Viktiga länkar (<http://www.gender.gov.sk/index.php?id=269&slID=054e0760af18fb50b2b1e55fbbe0dc4c>) till arbete med jämställdhetsintegrering innehåller teman som *gender budgeting* och ett flertal stöddokument (från bl.a. internationella organisationer såsom FN) om jämställdhetsintegrering.

Slovenien

2002 antog Slovenien en jämställdhetslag, som tydligt stipulerar principen om jämställdhetsintegrering. 2005 antog det slovenska parlamentet en resolution om ett nationellt program för perioden 2005-2013 (http://www.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/ReNPEMZM_EN.pdf) om jämställdhet, där principen om jämställdhetsintegrering framgår tydligt.

Departementet ska för detta ändamål samarbeta med jämställdhetsbyrån (http://www.uem.gov.si/en/about_the_office/), vilken motsvarar Cyperns kunskapscentrum och Belgien jämställdhetsinstitut. Byrån etablerades 1992 med namnet Byrån för kvinnors policyfrågor. Jämställdhetsbyrån tog över ansvaret 2001. Som det framgår av webbplatsen ansvarar byrån för framtagande av ett nationellt program för jämställdhet och dess genomförande. Byrån ska även bistå departementen i jämställdhetsintegrering.

Spanien

Under projektperioden för *Gender mainstreaming in EU Member States* hade Spanien antagit en fjärde jämställdhetsplan för perioden 2003-2006 där jämställdhetsintegrering nämndes. Planen byggde i stora delar på riktlinjerna för Europeiska unionens ramstrategi för jämställdhet (2001-2005). Särskilt nämns en förordning som antogs av regeringen år 2003 att inför varje lagbeslut från och med år 2004 göra en jämställdhetsanalys.

Det är jämställdhetsdepartementet

(http://www.migualdad.es/ss/Satellite?pagename=MinisterioIgualdad/Page/MIGU_ho) som är ansvarig för jämställdhetspolitiken i vilken jämställdhetsintegrering ingår.

Departementet har även hand om ungdomspolitik.

Enligt den jämställdhetsstrategi som antog för åren 2008-2011 räknas

jämställdhetsintegrering till ett av viktigaste stöden i jämställdhetsarbetet

(<http://www.migualdad.es/ss/Satellite?blobcol=urldata&blobheader=application%2Fpdf&blobheadername1=Content->

[disposition&blobheadervalue1=inline&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1244652363571&ssbinary=true](http://www.migualdad.es/ss/Satellite?blobcol=urldata&blobheader=application%2Fpdf&blobheadername1=Content-disposition&blobheadervalue1=inline&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1244652363571&ssbinary=true)). Att integrera jämställdhetsperspektivet i samtliga

politikerområden återkommer som en åtgärd i sig i strategin.

Departementet har två enheter eller avdelningar som berör jämställdhet i arbetslivet och entreprenörskap samt diskriminering. Våldsfrågan har en delegation eller kommission.

Institutet för kvinnofrågor (<http://www.inmujer.migualdad.es/>) tillhör departementet men är en extern myndighet. Institutet har funnits sedan 1983 och genomgick en omorganisering år 1997. I dess uppdrag ingår kartläggning, sammanställning och analys av kvinnors situation inom samtliga samhällsområden samt information om jämställdhet och likabehandling.

Storbritannien

Storbritanniens fyra autonoma regioner England, Nordirland, Skottland och Wales med sina respektive kanslier behandlas inte i detta avsnitt, utan det är den ”federala” nivån som beskrivs här.

2007 var inrättandeåret för två nationella organ, EHCR och jämställdhetsbyrån. EHCR (<http://www.equalityhumanrights.com>), delegationen för mänskliga rättigheter, som ersatte de tidigare delegationerna motsvarande de svenska ombudsmännen inom diskrimineringsområdet. EHCR är en myndighet med uppdraget att bevaka diskrimineringslagarna. En annan uppgift är att påverka regeringen att beakta jämlikhetsperspektivet i samtliga policyfrågor. Ett år tidigare, 2006, förändrades jämlikhetslagen till att inkludera jämställdhetsintegrering (<http://www.equalityhumanrights.com/advice-and-guidance/public-sector-duties/introduction-to-the-public-sector-duties/gender-equality-duty/>) för offentligt anställda. Offentliga organ ska ta fram jämställdhetsplaner där de beskriver hur de går till väga för att beakta jämställdhetsperspektiv. Uppföljningsrapporter ska tas fram.

Det andra nationella organet som inrättades 2007 är jämställdhetsbyrån

(<http://www.equalities.gov.uk/>) - underställd ministern för jämlikhet och kvinnorättsfrågor – med ansvar att bl.a. jämställdhetsintegrera. Byrån täcker de tre diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet och sexuell läggning. Uppföljningen av CEDAW är en annan viktig uppgift för byrån.

I slutet av 2009 ska en statlig utredning (http://www.equalities.gov.uk/national_equality_panel.aspx) undersöka med intersektionellt perspektiv individers ekonomiska situation.

Sedan 1969 har den ideella nationella organisationen (<http://www.thwnc.org.uk/>) för kvinnors rättigheter varit en viktig aktör för den brittiska regeringens utveckling av jämställdhetsfrågor. Organisationen räknas som ett viktigt organ av jämställdhetsbyrån.

Tjeckien

Det tjeckiska arbetsdepartementet (<http://www.mpsv.cz/en/>) har ansvaret för jämställdhetsfrågor (<http://www.mpsv.cz/en/1991>). Här finns bl.a. en länk till uppföljningsrapporterna av den tjeckiska jämställdhetsplanen, framtagen 1998. På den tjeckiska webbplatsen finns Europeiska kommissionens handledning för jämställdhetsintegrering (http://www.mpsv.cz/files/clanky/5204/manual_gender_CZ.pdf). Ytterligare information kan inte fås fram.

Tjeckien i likhet med ett flertal av sina östeuropeiska grannar har ett jämställdhetsråd (<http://www.mpsv.cz/en/2020>) som samlas minst tre gånger per år för att följa upp Tjeckiens jämställdhetsutveckling. Rådet inrättades 2002.

Tyskland

Det federala departementet för familjefrågor, äldre medborgare, kvinnor och ungdomar (<http://www.bmfsfj.de/bmfsfj/generator/BMFSEJ/gleichstellung.html>) har ansvaret för jämställdhetsfrågan. Enligt projektet *Gender mainstreaming in EU Member States* har Tyskland sedan 1999 erkänt jämställdhet som en styrande princip och jämställdhetsintegrering som en strategi för att omsätta denna princip i verkligheten. Med anledning av detta ska varje departement sedan 2000 beakta jämställdhetsperspektiv i alla politiska, lagliga och administrativa åtgärder. Detta föreskrivs i departementens gemensamma riktlinjer. 2001 kompletterades den federala jämställdhetslagen med en artikel om jämställdhetsintegrering.

Familjedepartementet samordnade genomförandet av ett 30-tal pilotprojekt bestående av analyser och kartläggningar på flertalet departement. Pilotprojekten avslutades 2003. Den interndepartementala gruppen som leder själva processen med jämställdhetsintegrering verkar för att arbetet med jämställdhetsintegrering ska övergå från projektform till en mer hållbar och långsiktig form (se *Gender mainstreaming in EU Member States*).

Ungern

Arbetsdepartementet har hand om jämställdhetsfrågor (<http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=933>). Webplatsen innehåller bl.a. information om EU:s färdplan för jämställdhet, ungerska kvinnors och mäns socioekonomiska situation samt beskrivning av internationella och nationella lagar och konventioner om jämställdhet.

Precis som i Finland, har den ungerska regeringen ett PROGRESS-projekt (<http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=21235>) i jämställdhetsintegrering. Enligt webbplatsen har under första halvåret 2009 utbildningar ägt rum för bl.a. statsministerns kansli, Skatteverket, regionaldepartementet. Ett stöddokument (<http://www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=21151>) har tagits fram av projektet.

Ett nätverk för jämlikhetsfrågor har byggts upp under perioden 2004-2008 för att stödja arbetet för jämlikhet. Nätverket täcker de 19 ungerska länen samt huvudstaden Budapest. Ett jämställdhetsråd, NFTE (<http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=16271>) inrättades år

2006 med ledamöter från statlig och ideell sektor. I likhet med sina östeuropeiska grannar syftar rådet till bevakning och säkerhetsställande av jämställdhetsfrågan.

Österrike

Sedan 1998 är jämställdhetsintegrering inskriven i den österrikiska grundlagen (se *Gender mainstreaming in EU Member States*). 2004 påbörjade departementen arbetet med att verkställa jämställdhetsintegrering genom att tillsätta arbetsgrupper, genomförande av interna projekt och liknande. 2007 publicerades en skrift (http://www.bmask.gv.at/cms/siteEN/attachments/4/6/4/CH0184/CMS1240821992988/gender_mainstreaming_endbericht.pdf) om jämställdhetsintegrering.

Det österrikiska arbetet (<http://www.gender-equality.webinfo.lt/results/austria.htm>) bottenar i parlamentets jämställdhetsråd och regeringskansliets två interdepartementala arbetsgrupper. Jämställdhetsrådet bildades 1993 och behandlar frågor kopplade till likabehandlingsdirektiven. Det finns en kommissionär för likabehandling på varje departement som övervakar att direktivet följs. Den ena av de interdepartementala arbetsgrupperna kan komma med förslag (motionera) och ge råd i fråga om likabehandling och statligt anställda kvinnors karriärutveckling. Den andra gruppen arbetar med jämställdhetsintegrering och verkar för att utveckla strategier och praktika för jämställdhetsintegrering på departementen och i politiken.

Andra europeiska organisationer och nätverk

Här följer ett antal nätverk som är synliga på internet. Några av webplatserna har inte uppdaterats sedan en längre tid tillbaka (två till tre år). Nedan följer de som arbetar med frågor kopplade till de svenska jämställdhetspolitiska målen. Därefter följer nätverk och organisationer för forskning och utbildning samt för olika yrkesgrupper.

AFEM, Association des Femmes de l'Europe Méridionale, <http://afem.itane.com/index.php?lang=fr>. Webplatsen finns inte på engelska. Denna sydeuropeiska förening samlar ideella organisationer från Portugal, Cypern, Grekland, Andorra, Frankrike och Spanien.

CEMR, Rådet för europeiska kommuner och regioner, http://www.ccre.org/champs_activites_liste_news_en.htm?ID=3117. Sveriges kommuner och landsting är medlem i CEMR, som etablerades 1951. 37 europeiska länder är representerade. CEMR har bedrivit ett aktivt jämställdhetsarbete sedan 1983. Sverige undertecknade CEMR jämställdhetsdeklaration i januari 2009, <http://www.skl.se/artikel.asp?C=5286&A=59403>. CEMR har en kommitté för folkvalda kvinnor i kommunala och regionala organ. CEMR har tagit fram ett stöddokument (<http://www.skl.se/artikel.asp?C=5286&A=60018>) i upprättande av handlingsplaner med förslag på indikatorer och mätetal. Undertecknandet är frivilligt och därför driver SKL en kampanj (<http://www.skl.se/artikel.asp?A=59403&C=5286>) för att öka antalet undertecknande kommuner. I skrivandet stund hade cirka 50 kommuner skrivit under.

ENHRN, Euro-mediterranean Human rights network, <http://www.euromedrights.net/>. Detta nätverk för mänskliga rättigheter samlar medelhavsländerna. Nätverket bildades 1997 i samband med Barcelonadeklarationen, som bl.a. konstaterade utökat samarbete med medelhavsländerna och EU. ENHRN har också en plattform och en stiftelse.

En särskild arbetsgrupp arbetar med jämställdhetsfrågor och nätverket har en jämställdhetssida, <http://www.euromedrights.net/pages/62>. Ett av arbetsgruppens uppdrag är att verka för jämställdhetsintegrering. Ett metodpaket är framtaget för detta ändamål, <http://www.euromedrights.net/pages/565/page/language/1>.

I maj 2009 hade ENHRN en konferens i Stockholm och representanterna fick även besöka integrations- och jämställdhetsministern Nyamko Sabuni, hör reportaget här, <http://www.sr.se/webbradio/?Type=db&Id=1742734>. Läs även ENRHNS rekommendationer till svenska EU-ordförandeskapet, <http://www.euromedrights.net/usr/00000047/00002984.pdf>.

EOI (<http://www.eoi-conference.org/>), **Equal opportunities international conference**, ordnades första gången 2008 i East Anglia, Storbritannien. Det är universitetet i East Anglia som ordnar konferensen, mer specifikt dess fakultet för mångfald och jämställdhet i karriär- och sysselsättningsforskning. 2009 ägde konferensen rum i Istanbul, Turkiet.

EPAC VAW, European Policy Action Centre on Violence against Women, <http://www.epacvaw.org/>. Sedan 2007 finns detta center i lobbyorganisationen European Women's lobby. Centret övervakar situationen för våldsutsatta kvinnor i 30 europeiska länder.

European Network for the adult organizations working on women's employment issues, <http://www.women-employment.lt/>. Ett Sokrates-finansierat nätverk med fokus på kvinnor med funktionsnedsättning.

European Network of Profeminist men, http://www.europrofem.org/start_en.htm. Webplatsen är ett nätverk på europeisk nivå för män. Flera genusfrågor uppmärksammas.

European Network on Conflict, Gender and Violence, <http://www.umaine.edu/conflict/>. Nätverket fungerar som länk mellan olika webplatser om våld mot kvinnor. Det verkar även för att öka samverkan mellan forskare, aktivister och praktiker i fältet.

European Women's lobby (EWL), <http://www.womenslobby.org/site/hp.asp> . Sedan 1990 har denna gruppering av nationella ideella organisationer för kvinnors rättigheter och jämställdhet verkat i Bryssel, Belgien. EWL har även en e-postlista (<http://www.womenslobby.eu/>).

Network of Parliamentary Committees for Equal Opportunities for Women and Men in the European Union, http://www.europarl.europa.eu/comparl/femm/ccec/default_en.htm . Sedan 1997 samlar detta nätverk medlemsstaternas och Europaparlamentets ledamöter i jämställdhetsutskott eller motsvarande.

Wave, Women against violence, www.wave-network.org. Nätverket fokuserar på våld i nära relationer. 2008 års rapport redovisar situationen för våldutsatta kvinnor i samtliga europeiska stater (inklusive Kaukasusländerna).

WECF, Women in Europe for a Common Future, <http://www.wecf.org/>. Precis som Women's citizens bildades detta nätverk år 1994 i spåren av den internationell konferensen Rio Earth Summit. Nätverket består av 100 organisationer som arbetar med jämställdhet och hållbar utveckling i 40 europeiska länder.

White Ribbon Campaign Europe, www.euowrc.org. Det manliga nätverket mot våld mot kvinnor. Startade 1994 i Quebec, Kanada. Webplatsen har information om varje land.

WIDE, Women in Development Europe, <http://www.wide-network.org/index.jsp?id=19&random=305099487912422>. Detta nätverk är en paraplyorganisation för europeiska ideella föreningar som arbetar för utveckling i den tredje världen. Nätverket bevakar därmed situationen för kvinnor i utvecklingsländer. WIDE bildades 1985 i samband med FN:s tredje världskonferens om kvinnor i Nairobi, Namibia.

Women's citizens of Europe Network, http://www.redciudadanas.org//index.php?option=com_frontpage&Itemid=1. Med bas i Spanien sedan 2000 och med undergrupper, sammansatta av medborgare från Europa arbetar detta europeiska nätverk för jämställdhet. Här finns publikationer från flera institutioner, bl.a. FN, läs denna rapport (på spanska) om jämställdhetsintegrering, http://webs.uvigo.es/pmayobre/descargar_libros/evangelina_garcia_price/politicas.pdf .

Organisationer, projekt och nätverk med fokus på utbildning och forskning

AIOFE, Associations of Institutions for Feminist Education and Research in Europe, http://www.let.uu.nl/aoife/AOIFE_and_Gender_Research_in_Europe.htm. Sedan 1996 finns det mer än 86 universitet och organisationer med koppling till genusforskning i AIOFE. Athena och AIOFE samverkar med varandra och har tagit initiativ till Atgender (se nedan för Athena3 och Atgender). AIOFE fokuserar mer på samverkan mellan universitet medan Athena arbetar med utbildning, forskning och opinionsbildning (den tredje uppgiften).

Atgender, European Association for Gender Research, Education and Documentation, <http://www.athena3.org/atgender/>. Denna europeiska förening är under bildande och syftar till att samla akademiker från olika discipliner, vilka bedriver forskning med genusperspektiv. För närvarande är webbplatsen en del av Athena.

Athena3, Advanced Thematic Network of Women's studies in Europe, <http://www.athena3.org/>. Sedan 1997 har nätverket arbetat för att skapa samverkan mellan

praktiker och forskare från olika discipliner med fokus på genusperspektiv. Genusforskning har kommit olika långt i Europa. Det främsta syftet för Athena har varit att skapa utrymme för genusforskning i Europa och arbeta för dess institutionalisering.

DEMEDI (http://demdi.aau.dk/about_demdi). Detta nordiska forskningsprojekt undersöker politik för lika rättigheter och demokratisk mångfald utifrån intersektionellt perspektiv. Projektet kommer att avslutas 2011.

EAEA, European Association for education of adults, har en sida om genus, <http://www.eaea.org/index.php?k=15012&topic=112>. EAEA har ett 40-tal medlemsorganisationer och fokuserar på det vuxnas lärande i den ideella sektorn.

Femcit (<http://www.femcit.org/>) är ett projekt inom det sjätte ramprogrammet för forskning och handlar om aktivt medborgarskap utifrån kön och mångkultur. Projektet kommer att avslutas 2011.

MIGS, Mediterranean Institute of Gender Studies, <http://www.medinstgenderstudies.org>. MIGS är kopplat till Intercollege, Cyperns största akademiska institution. Institutet stödjer och verkar för projekt inom olika verksamhetsfält med fokus på Medelhavsområdet. Institutet vill även öka intresset för genusforskning. MIGS var en av deltagare på ovan nämnda konferens för ENHRN.

Quality in Gender Equality Policies, QUING, <http://www.quing.eu/> är ett forskningsprojekt med syftet att kunna göra arbetet med jämställdhetspolitik i EU, Turkiet och Kroatien jämförbart. Projektet avslutas 2011. Quings webbplats (http://www.quing.eu/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=45) innehåller hänvisningar till andra viktiga forskningsprojekt.

Wild-LIST, <http://www.sappho.net/wild/index.html>. Forum (motsvarande Genuslistan) i syfte att diskutera forskning kring kvinnlig homosexualitet.

WISE, Women's International Studies Europe, <http://www.wise.medinstgenderstudies.org/index.html>. En europeisk organisation för både privatpersoner och institutioner som bedriver genusforskning. WISE bildades 1990 och utger *European Journal of Women's studies*.

Europeiska föreningar eller nätverk organiserade utifrån yrkesgrupper och som fokuserar på kvinnors arbetsvillkor

AFAEMME, Association of Organisations of Mediterranean Businesswomen, http://www.afaemme.org/sem_madrid.php.

BWP Europe, Business and Professional Women - Europe, <http://www.bwp-europe.org>

ENP, European Network of Police Women, <http://www.enp.nl>

EPWN, European Professional Women's Network, <http://www.europeanpwn.net/>.

EPWS, European Platform of Women Scientist (vetenskap), <http://www.epws.org/index.php>.

EU network of women in decision-making (under bildande), <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=503&langId=en>.

Eurocadres – Femanet, <http://www.eurocadres.org/spip.php?rubrique67>, den europeiska intresseorganisationen för personer i ledarbefattning, Eurocadres, har ett nätverk för sina kvinnliga medlemmar, Femanet.

Eurochambers Women Network, <http://www.eurochambers.eu/content/Default.asp?PageID=27> den europeiska sammanslutningen av handelskammare har ett nätverk för sina kvinnliga medlemmar.

EUWIN, European Union Women Inventors and Innovators, <http://www.euwiin.eu/>.

EWLA, European Women Lawyers' Association (jurister), <http://www.ewla.org>.

EWMD, European Women's Management Development International Network, <http://www.ewmd.org/>.

Forum for European Women (generell webbplats för kvinnor i arbetslivet), <http://www.fewbrussels.com/>

WES, European Network to promote women's entrepreneurship, http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/women/wes.htm.

European Database – Women in Decision-making http://www.db-decision.de/index_E.htm, en databas över kvinnor i beslutsfattande politiska församlingar.

Internationellt, övrigt

SIDA

Jämställdhet är ett viktigt område inom svenskt utvecklingsamarbete för att främja demokrati och minska fattigdom.

<http://www.sida.se/Svenska/Om-oss/Sa-arbetar-vi/Viktiga-omraden-for-utveckling/Demokrati-manskliga-rattigheter-och-jamstallldhet/>

Europarådets styrkommitté för jämställdhetsfrågor (CDEG)

Styrkommittén för jämställdhetsfrågor arbetar med främjande av lika möjligheter och rättigheter, friheter och ansvar för kvinnor och män, samt att förebygga och motverka våld mot kvinnor och människohandel. Arbetet pågår med att utveckla jämställdhetsintegrering och att ta fram metoder för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i budgetprocessen.

<http://www.humanrights.coe.int/equality/Eng/EqualityCommittee/EqualityCommittee.htm>

OECD

Inom OECD:s Development Assistance Committee är Jämställdhet och utveckling ett utav huvudområdena. Arbetet bedrivs huvudsakligen via nätverket för jämställdhet (GENDERNET) som är det enda internationella forum där jämställdhetsexperter från myndigheter inom utvecklingsamarbetet utarbeta gemensamma strategier för att stödja jämställdhet.

http://www.who.int/topics/womens_health/en/

FN:s Kvinnokommission (CSW)

FN:s Kvinnokommission inrättades 1946 och består av 45 av FN:s totalt 191 medlemsstater. Man träffas två veckor per år. Enligt arbetsprogrammet för 2007-2009 behandlas ett prioriterat tema och ett uppföljningstema varje år.

<http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/>

FN:s konvention om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW)

FN:s konvention kvinnokonvention trädde i kraft 1981. De stater som är knutna till konventionen ska vart fjärde år lämna in en rapport om dess tillämpning som därefter granskas av en övervakningskommitté.

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/index.html>

FN:s Pekingplattform

Vid FN:s Fjärde Kvinnokonferens i Kina 1995 antogs en deklARATION och en handlingsplan för att främja jämställdhet och kvinnors situation.

<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/beijingdeclaration.html>

<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/index.html>

FN:s millenniemål 3

Millenniemål 3 skall främja jämställdhet och öka kvinnors makt genom att bekämpa könsdiskriminering i skolan, i yrkeslivet och i politiken. Utbildningsskillnader beroende på kön

ska elimineras, kvinnor ska få tillgång till arbete och bättre löner utanför jordbrukssektorn, och andelen kvinnor i parlamenten skall öka. Milleniemål 5 syftar till att förbättra mödrahälsan.

<http://www.un.org/millenniumgoals/gender.shtml>

<http://www.un.org/millenniumgoals/maternal.shtml>

FN:s WomenWatch

WomenWatch är den centrala portalen för information och resurser för främjande av jämställdhet och ökat inflytande för kvinnor inom hela FN-systemet, inklusive sekretariatet, regionala kommissioner, fonder, program, fackorgan och akademiska institutioner.

<http://www.un.org/womenwatch/>

UNIFEM

UNIFEM är FN:s utvecklingsfond för kvinnor – en internationell organisation som arbetar för jämställdhet och kvinnors mänskliga rättigheter. UNIFEM stödjer olika program som syftar till att utveckla jämställdhetsarbetet och kvinnors mänskliga rättigheter och säkerhet såväl nationellt och internationellt.

<http://www.unifem.org>

UNDP

FN:s utvecklingsprogramms enhet Women's Empowerment integrerar jämställdhet och kvinnors makt i sina huvudsakliga arbetsområden: fattigdomsbekämpning, demokratiskt styre, förebyggande av kriser och återvinning, miljö och hållbar utveckling.

<http://www.undp.org/women/>

FAO

Hållbart jordbruk, landsbygdsutveckling och tryggad livsmedelsförsörjning kan inte uppnås om man utesluter mer än hälften av befolkningen på landsbygden - kvinnor. Kvinnor utgör mer än hälften av arbetskraften inom jordbruket och ansvarar för den huvudsakliga livsmedelsproduktionen i hushållen i låginkomstländer där det råder underskott på mat.

<http://www.fao.org/gender/gender-home/en/>

UNFPA

Inom FN:s befolkningsfond är jämställdhet ett utav huvudområdena eftersom man anser att jämställdhet är en mänsklig rättighet och att kompetenta kvinnor är också ett oumbärligt verktyg för att främja utvecklingen och minska fattigdomen.

<http://www.unfpa.org/gender/index.htm>

UNHCR

FN:s högkommissarie för flyktingar pekar ut kvinnor som en särskilt utsatt grupp bland flyktingar. Man har därför utvecklat en rad program för att se till att kvinnor på flykt åtnjuter samma skydd och rättigheter.

<http://www.unhcr.org/pages/49c3646c1d9.html>

UNICEF

FN:s barnfonds enhet för jämställdhet utgår från att socialt konstruerade könsroller alltför ofta omintetgör möjligheterna för flickor och kvinnor. De diskrimineras därmed systematiskt i samhället och nekas ofta bland annat vård och utbildning. UNICEF arbetar därför för att flickor ska ha samma möjligheter som pojkar att påverka sina liv.

<http://www.unicef.org/gender/index.html>

UNESCO

UNESCO:s sektion för utveckling av genus- och jämställdhetsfrågor medvetandegör hur sociala strukturerna är könsbundna och påverkar jämlikhet mellan män och kvinnor, pojkar och flickor. Genom opinionsbildning och nätverksarbete med det civila samhällets organisationer, opinionsbildare och beslutsfattare, förväntas det att jämställdhet och kvinnors rättigheter kommer att stärkas.

<http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php->

[URL_ID=1375&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=1375&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

OHCHR

Enheten Kvinnors mänskliga rättigheter och jämställdhet vid FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter spelar en viktig roll i att sätta rättsliga standarder i fråga om ojämlikhet mellan könen vid rättslig prövning.

<http://www2.ohchr.org/english/issues/women/>

WHO

WHO:s avdelning för kvinnors hälsa konstaterar att om man är man eller kvinna har betydelse för hälsan. Kvinnor och flickors hälsa är särskilt oroande eftersom de i många samhällen missgynnas av diskriminering rotad i sociokulturella faktorer. Några av de sociokulturella faktorer som hindrar kvinnor och flickor att få bra vård och för att uppnå bästa möjliga hälsa är ojämlika maktförhållandena, sociala normer med konsekvenser på utbildning och sysselsättning, och fysiskt, sexuellt och psykiskt våld.

http://www.who.int/topics/womens_health/en/

VÄRLDSBANKEN

Jämställdhet är en central del av bankens strategi för att minska fattigdomen och jämställdhetsperspektivet integreras i strategidokument. 2007 lanserades en handlingsplan för jämställdhet med syfte att förbättra kvinnors ekonomiska möjligheter genom ökad tillgång till mark, arbete, jordbruk och finansiella tjänster, och genom att tillgodose kvinnors behov av infrastruktur.

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTGENDER/0,,contentMDK:21022828~menuPK:489120~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336868,00.html>